

Armia rosyjska uzasadnia celowość reform

Andrzej Wilk

Od połowy lutego br. Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej znajdują się w stanie wzmożonej aktywności, której przejawem jest szereg niezapowiedzianych wcześniej ćwiczeń – sprawdzianów gotowości bojowej, a także wielomiesięczna obecność zespołu okrętów rosyjskich na Morzu Śródziemnym (w związku z toczącą się w Syrii wojną domową). Przedsięwzięcia te nie wpisują się w dotychczasowy tryb szkolenia armii rosyjskiej. Pod względem zaangażowanych sił i środków, obszaru działań, liczby ćwiczeń, a także terminu i trybu ich prowadzenia, nie mają precedensu w najnowszej historii Rosji. Poprzednie o takim charakterze sprawdziany gotowości bojowej miały miejsce w armii sowieckiej w latach 80. XX wieku. Z kolei aktywność Marynarki Wojennej Federacji Rosyjskiej na Morzu Śródziemnym pod względem intensywności i wykorzystanego potencjału można porównać – uwzględniając proporcje – do aktywności floty sowieckiej w okresie wojny w Wietnamie. Działalność Sił Zbrojnych FR, jak również zachodzące w nich zmiany znajdują się w obszarze stałego, bezpośredniego zainteresowania władz Rosji, na czele z prezydentem Władimirem Putinem.

Ponadnormatywna aktywność Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej

Szkolenie armii rosyjskiej odbywa się w dwóch półrocznych cyklach: zimowym i letnim. W zimowym okresie szkolenia (od 1 grudnia do 31 maja) formacje wszystkich rodzajów sił zbrojnych i samodzielnych rodzajów wojsk skupiają się przede wszystkim na szkoleniu podstawowym żołnierzy i pododdziałów (marynarzy i załóg okrętów w Marynarce Wojennej). Przedsięwzięcia te stanowią z reguły przygotowanie do ćwiczeń szczebla operacyjnego i strategicznego sił połączonych (uczestniczą w nich formacje co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych lub samodzielnych rodzajów wojsk), organizowanych w okresie letnim i wczesną jesienią. W zimowym okresie szkolenia przedsięwzięcia angażujące powyżej 1 tys. żołnierzy i mające charakter ćwiczeń sił połączonych (w których

np. jednostki Wojsk Lądowych i Sił Powietrznych współdziałają ze sobą, a nie tylko służą sobie wzajemnie za cele) organizowane są sporadycznie. Ćwiczenia poligonowe z reguły planowane są z co najmniej rocznym wyprzedzeniem, przy układaniu struktury wydatków na dany okres budżetowy, a bezpośrednie przygotowanie do nich trwa 2–3 miesiące. Pod koniec ubiegłej dekady Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej osiągnęły – uwzględniając różnice wielkości – poziom aktywności szkoleniowej armii sowieckiej. Od tego czasu skala realizowanych przedsięwzięć, jak również wielkość zaangażowanych w nich sił i środków, utrzymywana była na względnie stałym poziomie.

Zważywszy na te uwarunkowania prowadzone od połowy lutego br. niezapowiedziane sprawdziany gotowości bojowej nie mają precedensu w dotychczasowej historii Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej. Prowadzono je niezależ-

nie od standardowej aktywności szkoleniowej w zimowym okresie szkolenia (według oficjalnej informacji resortu obrony w zimowym okresie szkolenia w 2013 roku przeprowadzono ogółem 10 tys. przedsięwzięć szkoleniowych, w tym 170 ćwiczeń poligonowych¹) na całym terytorium Rosji, we wszystkich rodzajach sił zbrojnych i sa-

Prowadzone od połowy lutego br. niezapowiedziane sprawdziany gotowości bojowej nie mają precedensu w dotychczasowej historii Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej.

modzielnych rodzajach wojsk, a także jako ćwiczenia sił połączonych. Największe z tych przedsięwzięć (zob. Aneks) zaangażowały od 1 tys. do ponad 8 tys. żołnierzy każde, a czas przygotowania jednostek do działania nie przekraczał 2 tygodni. Należy podkreślić, że termin 2 tygodni pojawił się w rosyjskich mediach przy okazji najbardziej nagłośnionych, przeprowadzonych w marcu ćwiczeń w północno-wschodniej części basenu Morza Czarnego (z bezpośrednim udziałem głównodowodzącego Sił Zbrojnych prezydenta Władimira Putina) w kontekście podważenia zdolności jednostek do natychmiastowego działania i podkreślenia fikcyjności „niezapowiedzianych sprawdzianów”². Biorąc pod uwagę, że ćwiczenia te miały charakter operacji sił połączonych, taki termin stanowił duże wyzwanie natury mobilizacyjno-logistycznej. Sytuacji nie zmieniło rozpoczęcie 1 czerwca letniego okresu szkolenia – sprawdziany gotowości bojowej są kontynuowane³.

Specyficzny przejaw aktywności stanowi zaangażowanie Marynarki Wojennej Federacji Rosyjskiej we wschodniej części basenu Morza

Śródziemnego. W odróżnieniu od ćwiczeń jest ono wymuszone sytuacją zewnętrzną – wojną domową w Syrii, będącej ostatnim punktem oparcia Rosji na Bliskim Wschodzie. Związana z tym rosyjska obecność na Morzu Śródziemnym narasta od 2011 roku, jednakże od początku br. ma ona charakter *de facto* stałego zespołu, liczącego – zależnie od okresu – od kilku do kilkunastu okrętów i jednostek pomocniczych, głównie z Floty Czarnomorskiej. Należy podkreślić, że Flota ta była jednym z głównych uczestników wspomnianego wyżej marcowego sprawdzianu gotowości bojowej, co – obok Wojsk Powietrznodesantowych i lotnictwa transportowego – czyni z niej jedno z najaktywniejszych zgrupowań w skali całej armii rosyjskiej.

Wnioski o stanie armii

Niezapowiedziane sprawdziany gotowości bojowej, jak również wzmożona aktywność Marynarki Wojennej Federacji Rosyjskiej na Morzu Śródziemnym pozwalają przyjąć, że przynajmniej część rosyjskiej armii – zgodnie z założeniami reform – osiągnęła postulowany poziom tzw. stałej gotowości. Za zadowalającymi rezultatami sprawdzianów przemawia przede wszystkim brak ruchów kadrowych (poza awansami: część uczestników sprawdzianów została mianowana na wyższe stopnie przy okazji obchodzonego 12 czerwca Dnia Rosji), zwłaszcza rotacji na najwyższych stanowiskach dowódczych. Poważniejsze problemy wymusiłyby wskazanie osób odpowiedzialnych za niedociągnięcia, szczególnie w sytuacji, w której bezpośrednio zainteresowanie przebiegiem ćwiczeń zaczęły wykazywać najwyższe władze. Wraz z kolejnymi sprawdzianami wzrosła efektywność ćwiczących formacji, którą – pomimo formowanych zarzutów (zob. dalej) – należy oceniać jako stosunkowo wysoką. Najwięcej problemów zaistniało w trakcie nienagłośnionego, pierwszego dużego sprawdzianu gotowości bojowej, przeprowadzonego w drugiej połowie lutego w Centralnym Okręgu Wojsko-

¹ TASS, 1.06.2013.

² <http://izvestia.ru/news/547687>

³ W letnim okresie szkolenia (od 1 czerwca 2013 roku) planowane jest przeprowadzenie ponad 500 ćwiczeń poligonowych, 40% z których będzie nosiło charakter działań połączonych (od poziomu batalionu wzwyż). Interfax, TASS, 30.05.2013.

wym. W trakcie realizowanych przedsięwzięć (przemarsze, ćwiczenia poligonowe) uwidoczniło się niedostateczne zgranie pododdziałów ogólnowojskowych z formacjami wsparcia i zabezpieczenia działań. Wyszła też na jaw niesprawność części uzbrojenia i sprzętu wojskowego (nie uruchomiono m.in. 3 śmigłowców Mi-24 i 1 Mi-8 oraz 2 haubic armat samobieżnych „Msta-S”, z kolei 2 bojowe wozy piechoty BMD-2 zepsuły się w trakcie przemarszu⁴). Zapowiedź kierownictwa resortu obrony, że ćwiczenia w Centralnym Okręgu Wojskowym stanowią początek serii sprawdzianów, umożliwiła pozostałym jednostkom wcześniejsze nadrobienie niedociągnięć (w pierwszej kolejności ocenę stanu wyposażenia) i – na wszelki wypadek – przygotowanie się do ewentualnego udziału

Ostrzeżenie ze strony kierownictwa resortu dało uczestniczącym w sprawdzianach jednostkom najwyżej dodatkowe tygodnie, podczas gdy uprzednio wiedziały o ćwiczeniach z wielomiesięcznym wyprzedzeniem.

w ćwiczeniach (niezależnie od tego, czy w dalszej perspektywie brały w nich udział, czy też nie). Prawdopodobnie oficjalna deklaracja o rozpoczęciu serii niezapowiedzianych sprawdzianów stanowiła świadome ostrzeżenie dla dowódców związków operacyjnych i taktycznych. Nie zmienia to jednak faktu, że uczestniczące w nich jednostki wykazały zdolność do podjęcia nieplanowanych wcześniej działań w stosunkowo krótkim czasie. Ostrzeżenie ze strony kierownictwa resortu dało im najwyżej dodatkowe tygodnie, podczas gdy uprzednio wiedziały o ćwiczeniach z wielomiesięcznym wyprzedzeniem. O tym, że sprawdziany gotowości bojowej nie mieściły się w pierwotnym planie szkolenia,

świadczy przedstawiona 7 czerwca przez wicepremiera Dmitrija Rogozina informacja o konieczności uwzględnienia w budżecie na 2013 rok dodatkowych zakupów amunicji⁵. Potwierdza ona także, że w trakcie ćwiczeń pododdziały korzystały z najnowszych typów precyzyjnych środków rażenia (rosyjskie arsenały nadal są pełne amunicji z czasów sowieckich).

Niezapowiedziane wcześniej ćwiczenia, jak również aktywność Marynarki Wojennej na Morzu Śródziemnym pozwalają wskazać formacje (a także wchodzące w ich skład jednostki), które w dotychczasowym okresie reform osiągnęły stan tzw. stałej gotowości bojowej i – w przypadku sił konwencjonalnych – spełniają kryteria stawiane siłom szybkiego reagowania. Ich trzon stanowią Wojska Powietrznodesantowe (w sprawdzianach wzięły udział wszystkie związki taktyczne tej formacji) oraz współdziałająca z nimi 61. Armia Lotnicza (lotnictwa transportowego), a także brygady piechoty morskiej (wchodzące w skład Marynarki Wojennej) i komandosów (SpecNaz GRU). W stałej gotowości utrzymywana jest przynajmniej część pododdziałów w związkach taktycznych Sił Powietrznych i Wojsk Obrony Powietrzno-Kosmicznej, a także lądowy, morski i powietrzny komponent strategicznych sił jądrowych. Z kolei w Marynarce Wojennej w gotowości do podjęcia działań utrzymywana jest większość jednostek znajdujących się w czynnej służbie (we Flocie Czarnomorskiej prawdopodobnie wszystkie), ze szczególnym uwzględnieniem komponentu ZOP (zwalczania okrętów podwodnych) oraz – w związku z działaniami w Syrii – sił desantowych. Zwraca uwagę, że niezapowiedziane sprawdziany w niewielkim stopniu objęły Wojska Lądowe, głównie w zakresie osiągnięcia przez jednostki wyższych stanów gotowości bojowej, jednakże z ograniczoną aktywnością poligonową⁶.

⁵ Interfax, TASS, 7.06.2013.

⁶ W największych odnotowanych przedsięwzięciach aktywnie uczestniczyły prawdopodobnie jedynie 2 brygady z Centralnego i Południowego Okręgów Wojskowych.

⁴ Interfax, TASS, 22.02.2013; <http://www.kommersant.ru/doc/2165566>

Należy zatem przyjąć, że armia rosyjska dysponuje zdolnościami do przeprowadzenia, bez długotrwałych widocznych przygotowań, uderzeń raketowo-powietrznych (oraz obrony przed nimi), a także krótkotrwałych operacji połączonych (powietrzno-lądowo-morskich). Ze względu na potencjał Wojsk Powietrzno-desantowych (35 tys. żołnierzy⁷, bojowe wozy opancerzone, artyleria kalibru 100 mm i powyżej) oraz piechoty morskiej (8 tys.⁸; jw., dodatkowo czołgi), w sytuacji nagłej Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej są w stanie przeprowadzić operację na skalę porównywalną do wojny rosyjsko-gruzińskiej w 2008 roku.

Wnioski wysnuwane na rzecz uzasadnienia reform

Prezydent Władimir Putin podsumowując w połowie kwietnia ćwiczenia w północno-wschodniej części basenu Morza Czarnego, uznał ich rezultaty za zadowalające, pogratulował też kadrze dowódczej i żołnierzom. Z podobną oceną spotkały się kolejne, również nagłośnione przez media, majowe ćwiczenia obrony powietrznej w Zachodnim Okręgu Wojskowym. Niemniej cywilne i wojskowe kierownictwo Sił Zbrojnych sformułowało szereg wniosków krytycznych, podkreślając konieczność nadrobienia niedociągnięć, zwłaszcza w kontekście planowanych na wrzesień br. rosyjsko-białoruskich ćwiczeń „Zachód”. Oficjalne komentarze krytyczne stanowiły jednak nie tyle ocenę faktycznych braków, ile uzasadnienie dotychczasowego kierunku reform armii rosyjskiej.

W ocenach formułowanych przez prezydenta Putina, a także pierwszego wiceministra obrony, gen. armii Arkadija Bachina (odpowiedzialnego za szkolenie wojsk i reformę systemu dowodzenia) główny wątek stanowiła niedoskonałość systemów oraz procedur dowodzenia i łączności, zwłaszcza w prowadze-

niu operacji połączonych, angażujących pod jednym dowództwem różne rodzaje wojsk⁹. Według Bachina sprawdziany wykazały także słabe przygotowanie formacji wsparcia i zabezpieczenia działań (rozpoznania, inżynierskich, ABC, materiałowo-technicznych) w działaniach ogólnych (wspomniane wyżej problemy w zgraniu pododdziałów), przy czym odpowiedzialnością za ten stan obarczył on dowódców ogólnowojskowych związków taktycznych (formacje wsparcia i zabezpieczenia działań miały być przez nich niedostatecznie uwzględniane w planach szkoleń)¹⁰. Powyższą krytykę należy postrzegać jako zapowiedź przyspieszenia prac modernizacyjnych w zakresie wdrażania nowych, zautomatyzowanych systemów dowodzenia (oficjalnie ich zakończenie planowane jest na 2020 rok), przede wszystkim jednak jako potwierdzenie dotychczasowego kierunku zmian, zakładających – wzorem najlepszych

Oficjalne komentarze krytyczne stanowiły nie tyle ocenę faktycznych braków, ile uzasadnienie dotychczasowego kierunku reform armii rosyjskiej.

armii zachodnich – przekazanie kompetencji dowódczych tzw. dowództwom połączonym (kosztem wciąż krytykowanego w Rosji ograniczenia kompetencji dowództw rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk).

W podobnym duchu utrzymana była krytyka ze strony szefa Sztabu Generalnego, gen. armii Walerija Gierasimowa, przy czym skupił się on na kwestiach wojskowo-technicznych i uzasadnieniu rozdźwięków pomiędzy resortem obrony a przemysłem zbrojeniowym. Awarie uzbrojenia i sprzętu wojskowego potwierdziły jego zdaniem zasadność decyzji o sformowaniu w strukturze wojsk pododdziałów remont-

⁷ <http://www.vesti.ru/videos?vid=292242>

⁸ <http://warfare.be/?lang=rus&catid=239&linkid=2240&linkname=Voenno-Morskoyj-Flot>

⁹ Interfax, TASS, 13.05.2013.

¹⁰ Interfax, 24.05.2013.

wych. Z kolei zły stan techniczny w dużej mierze wysłużonego wyposażenia uzasadniał kontynuację modernizacji technicznej, przede wszystkim w kontekście dalszego zwiększania środków na zakup nowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Gierasimow uderzył też bezpośrednio

Po zakończeniu wojny domowej w Syrii obserwowana aktywność rosyjskiej floty na Morzu Śródziemnym straci rację bytu. Rosja myśli jednak o stałej obecności okrętów bardziej długofalowo, w kontekście odbudowy pozycji mocarstwowej.

w przemysł zbrojeniowy (po zmianie kierownictwa resortu obrony w listopadzie ub.r. spodziewano się raczej ustępstw ze strony armii wobec kompleksu obronno-przemysłowego, obarczając – nie bez podstaw – przedsiębiorstwa remontujące uzbrojenie odpowiedzialnością za niską jakość oferowanych produktów i świadczonych usług (wspomniane wyżej śmigłowce w połowie 2012 roku przeszły remont; defekty wykryto także w będących na gwarancji samolotach szturmowych, haubicoarmatach samobieżnych oraz radiostacjach). Przy okazji przypomniał, że oferowane przez przemysł nowe produkty często nie odpowiadają oczekiwaniom wojskowych¹¹.

Za główny wniosek ze wzmożonej aktywności Marynarki Wojennej Federacji Rosyjskiej u wybrzeży Syrii należy uznać decyzję o utworzeniu (Rosjanie posługują się terminem „odtworzenie”, nawiązując do czasów sowieckich) od 2014 roku stałego zgrupowania okrętów na Morzu Śródziemnym, które od kilku miesięcy *de facto* funkcjonuje (zapowiedział to przy okazji obchodów 230-lecia Floty Czarnomorskiej w Sewastopolu głównodowodzący Marynarki Wojennej, adm. Wiktor Czirkow). Najpóźniej w maju rozpoczęto formowanie sztabu zgrupowania, które docelowo ma liczyć 5–6 okrę-

tów nawodnych plus ewentualnie 2 podwodne oraz śmigłowcowiec desantowy typu „Mistral” (obecność w składzie zgrupowania ostatniej z wymienionych jednostek jest obecnie wyłącznie hipotetyczna)¹². Nie można wykluczyć, że decyzja o utworzeniu stałego zgrupowania Marynarki Wojennej Federacji Rosyjskiej na Morzu Śródziemnym ma wyłącznie charakter demonstracji politycznej związanej z bieżącą sytuacją (po zakończeniu wojny domowej w Syrii obserwowana obecnie aktywność rosyjskich okrętów u jej brzegów straci rację bytu). Biorąc jednak pod uwagę, że powstaje sztab zgrupowania, a także porównywanie decyzji o jego utworzeniu z decyzją o wznowieniu stałych dyżurów bombowców strategicznych (w 2007 roku) pozwala przyjąć, że – na miarę możliwości finansowych – Rosja myśli o stałej obecności okrętów bardziej długofalowo, w kontekście odbudowy pozycji mocarstwowej (w czasach sowieckich 5. Eskadra na Morzu Śródziemnym stanowiła przeciwwagę dla 6. Floty USA; eskadrę rozformowano w 1992 roku).

24 maja gen. Bachin poinformował, że minister obrony Siergiej Szojgu polecił wnieść korekty do planu szkolenia bojowego w okresie letnim z uwzględnieniem rezultatów niezapowiedzianych sprawdzianów¹³. Należy jednak przyjąć, że korekty te nie będą miały istotnego znaczenia dla procesu szkolenia (inaczej w kwestiach finansowych, o czym dalej) – duże przedsięwzięcia poligonowe okresu letniego zostały zaplanowane jeszcze w 2012 roku¹⁴, a przygotowania do nich najprawdopodobniej już trwają (ćwiczenia sił połączonych planowane są we wszystkich okręgach wojskowych). Wątpliwe jest, by w większym stopniu zaangażowano do nich jednostki na zasadzie niezapowiedzianego sprawdzianu (zwłaszcza do najbardziej nagło-

¹¹ Interfax, TASS, 22.02.2013.

¹² TASS, 13.05.2013.

¹³ Interfax, 24.05.2013.

¹⁴ W rezultacie niezapowiedzianych sprawdzianów podjęto decyzję o wydłużeniu okresu szkolenia poborowych o 1 miesiąc (do 4 miesięcy) i zwiększeniu intensywności szkolenia fizycznego, jednak nie ma to bezpośredniego odniesienia do ćwiczeń planowanych w letnim okresie szkolenia. Interfax, 24.05.2013.

śnionych, traktowanych prestiżowo rosyjsko-białoruskich ćwiczeń „Zachód”).

Powody ponadnormatywnej aktywności

Wzmoczoną aktywność Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej należy rozpatrywać przede wszystkim w kontekście wewnętrznym. Skandale korupcyjne, które w listopadzie ub.r. doprowadziły do zmiany na stanowisku ministra obrony, a także otwarta krytyka kierunku reform (przede wszystkim odejście od armii masowej i zmiana systemu dowodzenia) przyczyniły się do pogorszenia wizerunku armii rosyjskiej. Sprawdzenia gotowości stanowiły okazję do zademonstrowania, że skandale korupcyjne (dotyczące w zdecydowanej większości kwestii związanych z prywatyzacją zaplecza po b. armii sowieckiej i komercjalizacją usług dla wojska) nie wpłynęły negatywnie na zdolności bojowe Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej, a reformy przyczyniły się do podniesienia jej sprawności. Za zgodne z rzeczywistością należy uznać stwierdzenie

Sprawy gotowości stanowiły okazję do zademonstrowania, że skandale korupcyjne w resorcie obrony nie wpłynęły negatywnie na zdolności bojowe Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej, a reformy przyczyniły się do podniesienia ich sprawności.

prezydenta Putina, że jednym z celów ćwiczeń było sprawdzenie, czy środki na modernizację, w tym na infrastrukturę, zostały dobrze wydane i co jeszcze należy zrobić.

Niezapowiedziane sprawdzenia należy traktować także jako autoreklamę obecnego kierownictwa resortu obrony, na czele z Siergiejem Szojgu (27 maja polecił on przekazywać do mediów szczegółowe informacje na temat ćwiczeń¹⁵), a także samego prezydenta Putina (modernizacja

¹⁵ Interfax, TASS, 27.05.2013.

armii traktowana jest jako jeden z priorytetów polityki Federacji Rosyjskiej, w sferze nie tylko obronnej, lecz także gospodarczej i społecznej), bezpośrednio zaangażowanego w ćwiczenia w rejonie Morza Czarnego. Putin wydał rozkaz ich rozpoczęcia z pokładu samolotu w trakcie powrotu z RPA, o czym skwapliwie poinformowały wszystkie rosyjskie media, obserwował także jedną z faz poligonowych – ćwiczenia pododdziałów powietrznodesantowych. Z kolei w połowie maja przeprowadził on trwającą tydzień bezprecedensową serię spotkań z najwyższą kadrą dowódczą wszystkich formacji armii rosyjskiej.

W sytuacji spowolnienia wzrostu gospodarczego w Rosji i konieczności poszukiwania w nadchodzących latach oszczędności budżetowych sprawdzenia gotowości należy także uznać za uzasadnienie dalszego wzrostu wydatków. Należy podkreślić, że przy utrzymaniu dotychczasowych założeń finansowych modernizacji Sił Zbrojnych FR wydatki na cele wojskowe musiałyby w nadchodzących latach rosnać szybciej niż PKB Rosji. Problemu tego nie rozwiązuje uzgodnione w czerwcu przez resorty finansów i obrony przesunięcie części środków z Państwowego Programu Uzbrojenia na lata 2011–2020 na okres po 2016 roku¹⁶ – armia wstrzymuje zakupy ze względu na opóźnienia ze strony przemysłu zbrojeniowego i posunięcie to należy traktować w dużej mierze jako presję na producentów uzbrojenia¹⁷. Większe oszczędności dla budżetu może przynieść upublicznione w rezultacie niezapowiedzianych sprawdzianów przeszacowywanie kosztów szkolenia. W okresie finansowej prosperity ostatnich lat jednostki – niezależnie od stopnia ich ukończenia – otrzymywały środki na amunicję, materiały pędne i smary, części zamienne itp. zgodnie ze stanem etatowym, a nie rzeczywistym. 24 maja wizytujący Centralny Okręg Wojskowy gen. Bachin zapowiedział, że w kolejnych ćwiczeniach plany wydzielania

¹⁶ TASS, 14.06.2013.

¹⁷ Najprawdopodobniej przesunięcia obejmą, zgodnie z planami rozważanymi przy okazji prac nad aktualnym budżetem, ok. 10% środków z lat 2014–2016, co odpowiada odsetkowi niezrealizowanych zamówień. http://www.minfin.ru/common/img/uploaded/library/2012/12/FZ216-FZ_ot_031212.pdf

środków mają opierać się na stanie faktycznym. W uzasadnieniu stwierdził, że dotychczasowa praktyka zaciemniała obraz przy przechodzeniu jednostek na etaty czasu „W”¹⁸.

Zewnętrzny wymiar sprawdzianów należy postrzegać jako drugorzędny. Z 8 największych nieplanowanych wcześniej przedsięwzięć poligonowych (stan na koniec maja) rosyjskie media nagłośniły jedynie 2 ćwiczenia (marcowe w basenie Morza Czarnego i majowe obrony powietrznej w Zachodnim Okręgu Wojskowym). Miało to bezpośredni związek z rozwojem sytuacji na linii Moskwa–Waszyngton (Rosja–NATO), zwłaszcza narastającym sporem wokół sposobu zakończenia wojny domowej w Syrii i kontynuacją amerykańskich prac nad rozwojem systemu obrony przeciwrakietowej (z tym ostatnim należy także wiązać sprawdziany gotowości bojowej strategicznych sił jądrowych). Wyjątek stanowi aktywność rosyjskiej floty u wybrzeży Syrii, będąca od początku elementem zewnętrznej polityki Federacji Rosyjskiej.

Wnioski

Wzmoczona aktywność Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej wykazała, że dysponują one stosunkowo dużą grupą jednostek różnych rodzajów

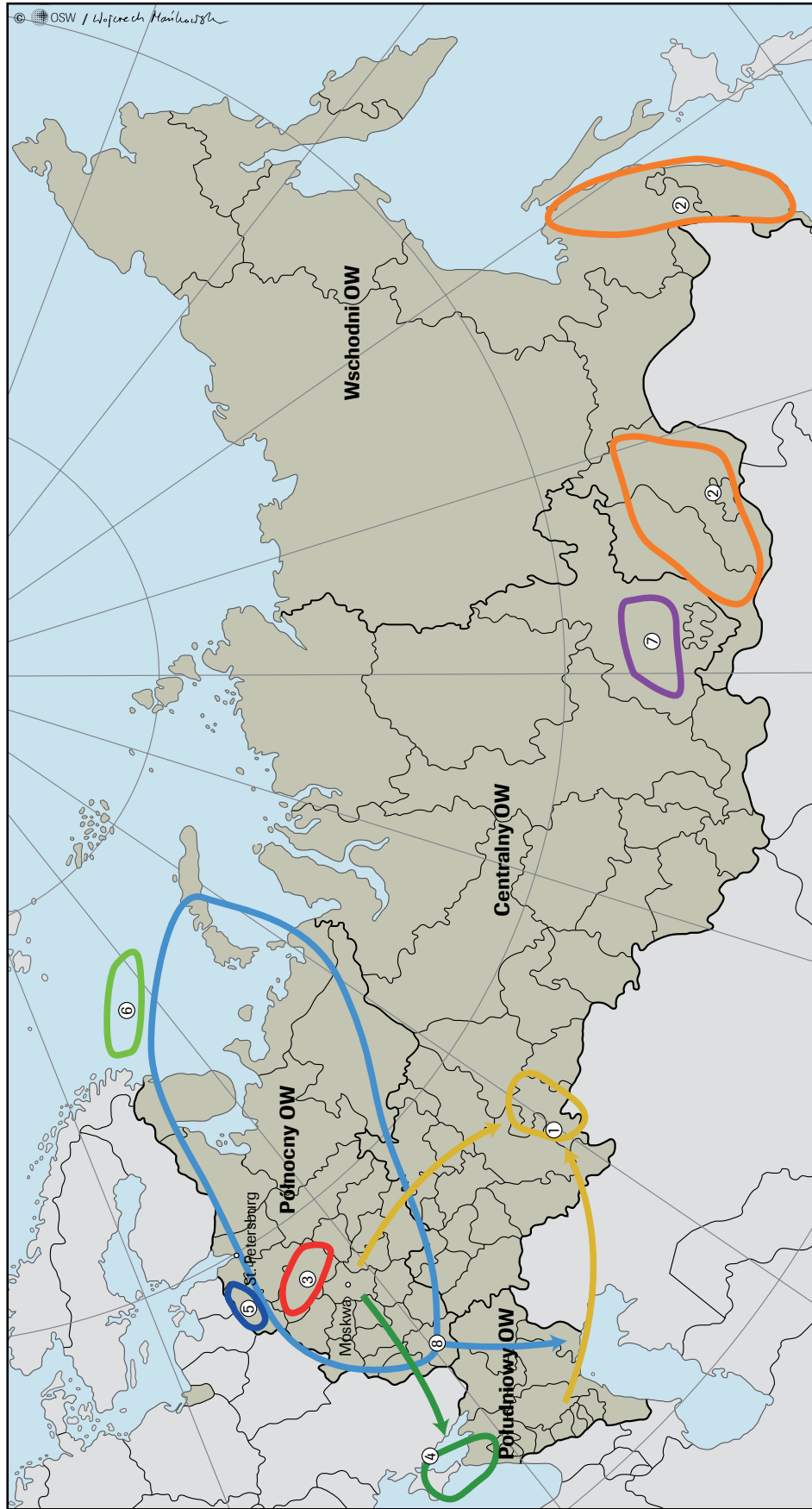
sił zbrojnych i rodzajów wojsk, które osiągnęły zakładany w początkowym okresie reform stan stałej gotowości bojowej. Jednostki te są w stanie bez długotrwałych, widocznych przygotowań przystąpić do realizacji zadań w oddaleniu od miejsc stałej dyslokacji, umożliwiając przeprowadzenie operacji na skalę wojny rosyjsko-georgijskiej w 2008 roku.

Niezapowiedziane sprawdziany gotowości bojowej stanowią przede wszystkim demonstrację celowości i skuteczności reform wprowadzanych w Siłach Zbrojnych FR od połowy ubiegłej dekady, a także uzasadnienie dla ich kontynuacji, zwłaszcza kosztownej modernizacji technicznej. To ostatnie stało się szczególnie istotne w sytuacji spowolnienia wzrostu gospodarczego w Rosji i konieczności poszukiwania w nadchodzących latach oszczędności budżetowych. Sposób nagłośnienia części przedsięwzięć w rosyjskich mediach pozwala przyjąć, że służą one poprawie wizerunku prezydenta Putina, a także budowaniu atmosfery militarne zagrożenia Rosji ze strony Stanów Zjednoczonych (co również można postrzegać w kontekście uzasadnienia dla dalszego wzrostu wydatków na cele wojskowe). Zewnętrzny wymiar aktywności, związany przede wszystkim z sytuacją wokół Syrii, należy jednak traktować jako drugorzędny.

---

¹⁸ Interfax, 24.05.2013.

Niezapowiedziane sprawdziany gotowości bojowej (do 31 maja)

* orientacyjna data zakończenia ćwiczeń

- ① 17-21 lutego
- ② 12-17 marca
- ③ 25-29* marca
- ④ 28-31 marca
- ⑤ 16-18 kwietnia
- ⑥ 22-26* kwietnia
- ⑦ 20-24 maja
- ⑧ 27-30 maja

ANEKS

Ważniejsze niezapowiedziane sprawdziany gotowości bojowej (do 31 maja)

17–21 lutego – ćwiczenia w Centralnym Okręgu Wojskowym (Połączone Dowództwo Strategiczne „Centrum”) z udziałem jednostek Południowego Okręgu Wojskowego, Wojsk Powietrznodesantowych, lotnictwa transportowego, a także 201. Bazy Wojskowej w Tadżykistanie i odpowiadającego za bezpieczeństwo obiektów jądrowych 12. Głównego Zarządu Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej. W fazie poligonowej wzięło udział ok. 7 tys. żołnierzy, kilkaset wozów bojowych oraz 48 samolotów i śmigłowców

12–17 marca – sprawdzian gotowości bojowej wojsk Wschodniego Okręgu Wojskowego z udziałem jednostek 36. Armii Ogólnowojskowej, 3. Dowództwa Sił Powietrznych i Obrony Powietrznej oraz Floty Oceanu Spokojnego

25–29* marca – ćwiczenia 7. Dywizji Rakietowej Strategicznych Wojsk Rakietowych (Ozjornyj, obwód twerski)

28–31 marca – ćwiczenia w północno-wschodniej części basenu Morza Czarnego i w Południowym Okręgu Wojskowym z udziałem Floty Czarnomor-

skiej, Wojsk Powietrznodesantowych, lotnictwa transportowego i sił SpecNaz GRU. W fazie poligonowej wzięło udział co najmniej 7,1 tys. żołnierzy, 250 wozów bojowych, 50 jednostek artylerii, 20 samolotów i śmigłowców oraz 36 okrętów i jednostek zabezpieczenia (*de facto* 29 marca w morzu znajdowało się ok. 20 okrętów i 30 jednostek zabezpieczenia, tylko z baz na Krymie operowało 20 samolotów i śmigłowców)

16–18 kwietnia – ćwiczenia 76. Dywizji Powietrznodesantowej (Psków)

22–26* kwietnia – ćwiczenia Floty Północnej (Morze Barentsa)

20–24 maja – ćwiczenia 29. Dywizji Rakietowej Strategicznych Wojsk Rakietowych (Irkuck)

27–30 maja – ćwiczenia w Zachodnim Okręgu Wojskowym z udziałem Wojsk Obrony Powietrzno-Kosmicznej, 1. Dowództwa Sił Powietrznych i Obrony Powietrznej oraz lotnictwa strategicznego i transportowego. W fazie poligonowej (część przedsięwzięć na poligonie rakietowym w Południowym Okręgu Wojskowym) wzięło udział 8700 żołnierzy, 185 samolotów bojowych, 240 bojowych pojazdów opancerzonych.

* *orientacyjna data zakończenia ćwiczeń*

REDAKCJA MERYTORYCZNA: Olaf Osica

REDAKCJA: Katarzyna Kazimierska, Anna Łabuszewska

SKŁAD: Bohdan Wędrychowski

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia

ul. Koszykowa 6a, 00-564 Warszawa

tel.: +48 | 22 | 525 80 00,

fax: +48 | 22 | 525 80 40

Opinie wyrażone przez autorów analiz nie przedstawiają oficjalnego stanowiska władz RP

Zapraszamy na naszą stronę: www.osw.waw.pl